

Cytostatikabehandlade patienter i eget boende och i kommunala boenden, rekommendation

Berörda enheter

Behandlingsenheten, Medicin- och rehabiliteringskliniken, Piteå sjukhus

Beskrivning arbetsgång

Hos patienter som behandlats med cytostatika, även tablettbehandling, finns detta i blodet och utsöndras *via urin, avföring och kräkning i cirka fem dygn efter avslutad behandling.*

Som *utsöndring från patienten* räknas urin, avföring, kräkning, blod, extrem svettning och övriga kroppsvätskor som ascites och pleuravätska.

Som *cytostatikaavfall* räknas personalmaterial som t ex handskar och sprutor, kanyler, infusionspåsar och övrigt material som använts vid cytostatikabehandling.

Allt cytostatikaavfall försluts i en plastpåse innan det placeras i den gula behållaren för farligt avfall.

När utsöndringar tas om hand under denna tid gäller följande

- Använd cytostatikagodkänd engångsskyddsrock med lång ärm och mudd och cytostatikagodkända handskar
- Om spill förekommer ska detta genast torkas upp. Omhändertagande av spill ska ske på ett sådant sätt att patient, personal och omgivning skyddas från onödig exponering. Vid omhändertagande av spill används skyddsrock med muddar, cytostatikagodkända, dubbla nitrilhandskar och munskydd FFP3. Vid risk för stänk, använd skyddsglasögon. Allt kontaminerat material ska hanteras som farligt avfall. Låt den utspillda lösningen sugas upp. Undvik svepande rörelser. Skölj upprepade gånger med vatten, därefter rengöring med rengöringsmedel och vatten. Torka torrt och avsluta med ytdesinfektion. Allt kontaminerat material ska förslutas i avsedd påse och kasseras i farligt avfall.
- Omhändertar allt förorenat engångsmaterial t ex blöjor och tvättlappar som farligt avfall.
- Flergångsmaterial desinfekteras i disk- eller spoldesinfektor alternativt diskas i hemmet.
- Om urin samlas i flaska eller bäcken ska lock användas, låt svalna, töm sedan innehållet i toalett eller spoldesinfektor. Använd munskydd FFP3. Undvik stänk, stäng toalettlocket och spola två gånger. Urin i KAD-påsar kan slängas direkt i gult plastkärl för farligt avfall utan att tömmas först.

- Kräkningar spolas ner i spoldesinfektor eller toaletten, stäng toalettlocket och spola två gånger. Om inte kräkpåse används, den slängs i farligt avfall utan att tömmas först.
- Om cytostatika eller cytostatikaavfall kommer i kontakt med ögon eller hud skölj genast med stora mängder vatten.
- Prover av blod och avföring hanteras på samma sätt som för patienter som inte får cytostatika.
- Textilier (sängkläder, patientens kläder osv) ska, om inget spill eller andra utsöndringar föreligger, omhändertas som vanlig tvätt.
- Textilier som förorenats av patientutsöndringar omhändertas och tvättas direkt och separat från övrig tvätt, tänk på att använda skyddsrock och handskar vid hanteringen. Om tvätten skickas för central tvättning, läggs den i tvättsäck som inte försluts, utanpå detta en gul plastsäck märkt med "Risktvätt" som försluts.

Kvinnlig vårdpersonal som planerar graviditet, är gravid eller ammar bör undvika att exponeras för *utsöndringar* från patient som behandlats med cytostatika de senaste fem dagarna. Alltså undvika att hantera förorenat material, avfall och tvätt. *Vanlig hudkontakt med patient innebär ingen risk för exponering av cytostatika.*

Hos vårdtagare som är uppegående och sköter sin hygien och sina toalettbesök själv behöver ingen särskild åtgärd vidtas.

Delning eller krossning av cytostatikatabletter innebär risk för dammexponering. Förfaringssättet kan även påverka avsedd terapeutisk effekt och ska inte utföras. Vid hantering av cytostatikatabletter ska alltid cytostatika-godkända handskar användas.

Farligt avfall

Inom regionen används speciella gula plastkärl för farligt avfall, om patienter behöver detta i hemmet så ska de skickas med patienten från sjukhuset eller hälsocentralen. Använd dessa för allt engångsmaterial som kommer i kontakt med patientutsöndringar, tex blöjor, kräkpåsar, urinpåsar osv. Cytostatikaavfallet läggs i plastpåse och placeras sedan i det gula plastkärlet. Dessa plastkärl ska märkas med "cytostatika och läkemedelsförorenat avfall" och förslutas på korrekt sätt. Patienten kan sedan lämna avfallet på sin hälsocentral. Kommunen och externa vårdgivare ansvarar själv för hantering av sitt riskavfall.

För vidare information

Arbetsmiljöverkets författningssamling AFS 2005:5

Cytostatika och andra läkemedel med bestående toxisk effekt

Arbetsmiljöverkets författningssamling AFS 2007:5 om gravida och ammande arbetstagare

Vårdhandboken. Finns tillgänglig för alla på Internet,

<http://www.vardhandboken.se/>

<https://www.nllplus.se/For-vardgivare-inom-halso--och-sjukvard/Hantering-av-farligt-avfall/>